

Regiondirektörens rapport

Februari 2022

Innehållsförteckning

Inledning	4
Aktuellt från ekonomi	5
Ekonomirapport	5
Produktion och tillgänglighet	5
Aktuella händelser	6
Region Norrbotten i lokala medier	6
Vaccinationer covid-19.....	7
Information från verksamheten	8
Division Länssjukvård 1	8
Division Länssjukvård 2	9
Division Nära.....	9
Division Psykiatri	10
Regiongemensamt	11
Smittskydd Norrbotten.....	11
Nära vård	11
Avslut med Babcock Scandinavian Air Ambulance.....	12
Skolelevers hälsa och levnadsvanor i Norrbotten 2020/2021	12
Folkhälsa i media	12
Hälsa på lika villkor?	13
Naturaktivitet på recept.....	13
Samisk hälsa	13
Journal-logg via 1177.se	13
Samordnad planering – gemensamma utbildningar.....	14
Etikarbetet.....	14
Forskningsåret 2021 – ett speciellt år	15
Patientsäkerhet och Vårdhygien	15
Strategi och handlingsplan för systematiskt patientsäkerhetsarbete	15
Följsamheten till basala hygienrutiner och klädregler	15
Lex Maria och händelseanalyser.....	16
Aktuella tillsynsärenden IVO	16
Vårdhygien	17
Övrigt.....	17
Regionala utvecklingsnämnden	17
Näringsliv och samhällsplanering.....	17

Kulturverksamheterna.....	18
Bilagor.....	20
1. Ekonomirapport per december 2021.....	20
2. Produktion- och tillgänglighet per december 2021.....	20

Inledning

Inledningen på det nya året har återigen skett i pandemins tecken. Som befarat har Norrbotten nått tidigare osedda nivåer av smittspridning genom omikron-varianten. Denna gång ser dock förutsättningarna framöver bättre ut, vilket bekräftas av beskedet att samtliga restriktioner tas bort från och med den 9 februari. Den omfattande smittspridningen och sjukfrånvaron i samhället bedöms mattas av relativt snabbt och vi står då i ett bättre läge än tidigare år med både hög vaccinationsgrad och utbredd immunitet hos befolkningen. De åtgärder som regionen vidtagit för att hantera uppskjuten vård har redan fått visst genomslag och kommer ge desto mer effekt under våren när mer normala arbetsförhållanden inträder igen. Samtidigt måste vi ha respekt för oförutsägbarheten i det nya coronaviruset som i olika former plågat världen i två års tid. Vår förmåga att ställa om snabbt utifrån ändrade omständigheter måste vi upprätthålla under lång tid framöver.

Anna-Stina Nordmark Nilsson

Regiondirektör

Aktuellt från ekonomi

Bokslutet är färdigställt och årsredovisning är under framtagande. Budgetarbetet för 2022 har också slutförts under januari månad så att alla verksamheter ska ha sin budget klar senast vid januari månads utgång vilket har klarats. Arbete pågår med förberedelser för kommande strategisk plan.

Ekonomi arbetar även med att dokumentera och säkerställa de principer för budgetering som styr ramberäkningar, genomför en översyn av alla planerings- och uppföljningsdokument samt förberedelser för uppstart av införandet av nytt planeringsverktyg.

Ekonomirapport

Resultatet per december är 1 693 mnkr vilket är 339 mnkr bättre än per november och en förbättring med 816 mnkr jämfört med december föregående år. Verksamhetens resultat är 975 mnkr, vilket är 46 mnkr sämre än föregående år och 626 mnkr bättre än budget.

Resultatet har belastats av engångskostnad för förändrade livslängdsantaganden i pensionsskultsberäkningen på 236 mnkr.

Totala ökningen av nettokostnaderna är 427 mnkr (5,4 procent) högre än förra året. Nettokostnadsutvecklingen exklusive förändringen i livslängdsantagandena ligger på 2,4 procent.

Divisionerna redovisar ett positivt resultat på 110 mnkr vilket är en positiv avvikelse på 110 mnkr jämfört med budget. Underliggande underskott finns fortfarande i verksamheterna akut omhändertagande, tandvård och hälsocentraler.

Hälsocentralerna som drivs i egen regi redovisar en positiv budgetavvikelse på 27,6 mnkr vilket är en förbättring på 35,1 mnkr jämfört med december föregående år varav statlig ersättning för PCR-testning påverkar resultatet positivt med ca 55 mnkr.

För mer information se bilaga 1 Ekonomirapport per december 2021.

Produktion och tillgänglighet

Både produktion och tillgänglighet har under året påverkats till följd av coronapandemin och dess efterverkningar.

Telefontillgängligheten till hälsocentralerna uppgick till 83,7 procent i genomsnitt för december vilket är något högre än motsvarande period föregående år (83,4 procent 2020) men lägre än än motsvarande period 2019 (87,2 procent). Andel vårdkontakter som skett inom 3 dagar i primärvård (3:an i vårdgarantin) är 93 procent i genomsnitt för december, vilket är något högre än december 2020 (92,7 procent) och även december 2019 (91,3 procent).

Detta visar detta att hälsocentralerna kunnat upprätthålla en normal verksamhet trots pandemin.

Andel väntande patienter som väntat 90 dagar eller kortare på ett beslutat besök i specialiserad vård var i december 45 procent vilket är 7 procentenheter lägre jämfört med december föregående år (52 procent). Andel väntande patienter som väntat 90 dagar eller kortare på en beslutad operation/åtgärd i december var 46 procent, vilket är 4 procentenheter lägre jämfört med december föregående år (50 procent), och lägre än december 2019 (76 procent). Minskningen jämfört med december 2019 (före pandemin) är en effekt av de åtgärder som vidtagits under coronapandemin.

Totalt antal läkarbesök och övriga vårdgivarbesök har ökat med 1,2 procent jämfört med samma period föregående år. Antalet distanskontakter har ökat med 23,8 procent jämfört med samma period 2020. Jämförelser med december 2019 (före pandemin) visar att förändringen tydligt kan kopplas samman med den pågående pandemin. Produktionen av operationer fortsätter vara på en lägre nivå än före pandemin, men är bättre än motsvarande period 2020.

Beläggningen i december på sjukhusen i Sunderbyn, Kalix, Gällivare och Kiruna är något högre än föregående år. På sjukhuset i Piteå har beläggningen minskat något jämfört med samma period föregående år.

För mer information se bilaga 2 Produktion och tillgänglighet per december 2021

Aktuella händelser

Region Norrbotten i lokala medier

Till största delen består rapporteringen i media av nyheter relaterade till covid-19. Ett strömavbrott på vaccinationsmottagningen på Alcatraz blir omskrivet vid flera tillfällen. Det hårda trycket på PCR-provtagningen uppmärksammas i kombination med de nya riktlinjerna för vilka som ska prioriteras i provtagningen. Jämfört med medierapportering i andra regioner kring överansträngd PCR-provtagning klarar sig Region Norrbotten förhållandevis bra. Smittspridningen får också stort utrymme i takt med att den ökar.

En skötare inom psykiatri på Sunderby sjukhus attackerades av en psykotisk patient. Det får stor uppmärksamhet i medierna, även i fackpress och nationellt. Rapporteringen är saklig kring händelsen.

Ett allmänt intresse för ambulanssjukvårdens lokaler kan skönjas under perioden. Det berör både vilorum på enskilda stationer och tillståndet för ambulansen Luleås lokaler i den gamla räddningstjänststationen. Gemensamt för rapporteringen är ett fokus för ambulanspersonalens arbetsmiljö.

Vaccinationer covid-19

Vaccinationerna i regionen fortsätter och i slutet av vecka 3 hade totalt 494 040 doser givits. Antalet Norrbottningar som då vaccinerats med minst en dos var 200 688 (91 procent) och antalet fullvaccinerade var 196 218 (89 procent). Det är något över riksgenomsnittet på 86,7 respektive 83,6 procent. I de yngre åldersgrupperna är dock inte vaccinationstäckningen tillfredsställande. För Norrbotten ligger andelen vaccinerade 12-15 åringar på ca 69 procent, vilket är marginellt över riksgenomsnittet på 68 procent. Alla personer över 18 år rekommenderas en påfyllnadsdos och hittills har 47 procent fått en tredje dos i Norrbotten jämfört med 44 procent för riket.

Avvikelsen med strömavbrott på vår största mottagning på Alcatraz i Luleå har utretts. Strömavbrottet orsakades av ett fel i Luleå Energis transformatorstation utanför Alcatraz. Det var kallt, så det blev för lite olja och Luleå Energi fick åka ut och fylla på. Reservströmmen till kylan på Alcatraz håller i 4 timmar. Den kylan påverkades inte, utan höll kyltemperatur, men en del covidvaccin förvarades i en annan kyl utan reservaggregat. Temperaturavvikelsen var max 14,5 °C under max 4,5 timmar.

Pressmeddelandet gick ut direkt på lördagen vid tiden för avvikelsen innan någon utredning hade hunnit göras eftersom det bedömdes som viktigt att gå ut med information till allmänheten då strömavbrottet redan var känt av många personer. Som brukligt vid temperaturavvikelser som berör läkemedel kontaktades under måndagen de läkemedelsföretag som berördes för att svara på frågor och inkomma med dokumentation om temperaturavvikelser, så det kunde bekräftas att fysikalisk och kemisk hållbarhet var utan anmärkning vid den temperaturavvikelse som inträffat. Den mikrobiologiska hållbarheten bedömdes också vara ok eftersom ingen av förpackningarna var öppnade och det var en liten temperaturavvikelse under en kort tid. Således bedömdes alla vacciner att vara kuranta.

Det är nu säkerställt att larmet går direkt från SOS alarm till regionens fastighetsjour vid strömavbrott så att det inte blir onödigt lång tid innan åtgärder vidtas. Det fanns och finns fortfarande ett elverk som köptes in för att kunna täcka upp strömbortfall på vaccinationsmottagningarna i Luleå och Boden. Det är även installerat en temperaturtagg som larmar om kylan av annan anledning än strömavbrott inte skulle hålla temperaturen. Det är önskvärt att det skulle finnas i alla läkemedelskylar i regionen så att man centralt kan garantera läkemedlens kvalitet.

Det finns planer för hantering av strömavbrott på alla de större vaccinationsmottagningarna. De vaccinationsmottagningar som är på sjukhusen har reservkraft.

Information från verksamheten

Division Länssjukvård 1

Akut omhändertagande

Det är ett högt tryck på länets akutmottagningar med anledning av att många som söker har förkylningssymptom. Extra akuten i Sunderbyn fick öppnas under en kväll på grund av detta. Flödesarbetet på Sunderby sjukhus fortsätter och nya arbetsmetoder testas vilket så här långt visat positiva effekter. Planering för ambulanssjukvården i glesbygden och dess övergång till verksamhetsområdet akut omhändertagande fortgår.

Dygnet runt ambulans i Vittangi

Divisionen har tillsammans med fastighetsavdelningen påbörjat arbetet med anpassning av lokalerna för ambulansen i Vittangi. Då de befintliga lokalerna är väl tilltagna kommer divisionen sannolikt behöva minska lokalytan. Bemanningssituationen i Malmfälten är väldigt ansträngd och rekryteringsförsök pågår ständigt. Divisionen arbetar med både rekryteringar och avrop för inhyrd personal med målsättning att kunna bemanna dygnet runt-ambulansen i Vittangi.

Osteoporosflödet

Benskörhet är en sjukdom som drabbar 50 procent av alla kvinnor och 25 procent av alla män någon gång under deras livstid. En snabb diagnostisering och insättning av behandling kan minska antalet återfrakturer med 40 procent vilket motsvarar ca 300 frakturer per år i regionen. Osteoporosmottagningen har ett inflöde på 1400 remisser per år och hade under hösten 2021 över 1300 personer i kö till DXA-mätning (bentäthetsmätning) varav 200 personer väntade på akut tid. Kötiden var 2-22 månader. Förutom frakturpatienter så undersöks exempelvis patienter med reumatisk sjukdom, cancer och endokrina sjukdomar. En genomlysning av verksamheten har utförts och representanter från osteoporosförbundet har deltagit i arbetet för att säkerställa patientperspektivet. Genomlysningen visade bland annat att det är hög kvalitet på undersökningen utifrån lokalens begränsningar, att det finns behov av byte av DXA-mätare 2024 och att produktionen kan ökas om fler operatörer utbildas.

Patienterna var mycket nöjda med själva undersökningen men problem uppstår vid lång kötid då medicinering i många fall inte sätts in innan undersökningen. De upplevdes som oklart vem som har ansvar för behandling och uppföljning. Efter att diagnos med osteoporos ställts sker regelbundna uppföljningar. Patientföreningen tog upp att långa resor i samband med uppföljningar kan vara svårt för deras medlemmar på grund av smärta till följd av benskörheten.

Jämfört med andra regioner har verksamheten i dagsläget en hög produktion i förhållande till antal maskiner och personal men under senaste åren har personalen varit utlånad till annan vård. Eftersom det finns få medarbetare som

är utbildade operatörer blir produktionen ojämn. Om fler operatörer utbildas kan det säkerställa produktionen inom nuvarande kapacitet och då är det möjligt att vara fri från kön på ca 2,5 år. Under våren fortsätter arbetet med att öka produktion med bibehållen kvalitet och utifrån det nationella kliniska kunskapsstödet utföra en gapanalys av hela osteoporosflödet. I det fortsatta arbetet sker samverkan med primärvård, ortopedi, reumatologi, akut omhändertagande och barnsjukvården.

Division Länssjukvård 2

Uppskjutna operationer och besök

Verksamheterna har under hösten arbetat med att ta igen den uppskjutna vården med hjälp av olika åtgärder såsom direktupphandling av vissa åtgärder och ingrepp, kökortningsinsatser med hjälp av övertid och kökorting vid den nya dagkirurgiska enheten i Kalix. Det har gett en förbättrad tillgänglighet för i princip alla verksamheter. Antalet personer som väntar på en operation har minskat och andelen som får sitt ingrepp eller besök inom 90 dagar har ökat även om det fortfarande är långt ifrån målet.

Arbetet med att köpa vård från de leverantörer som antogs i den stora ramavtalsupphandlingen i höstas har fortsatt och i veckan har en förnyad konkurrensutsättning lagts ut avseende ortopediska ingrepp till ett värde av drygt 21 mnkr omfattande cirka 300 operationer.

Läget i vården just nu

Arbetet med flödet för akuta patienter på Sunderby Sjukhus som påbörjades i slutet av oktober har fortsatt. Arbetsgrupper med deltagare från ett flertal divisioner tittar gemensamt på arbetssätt och samverkan som kan få ner väntetiderna på akutmottagningen. Inför jul var målet att ha 170 vårdplatser öppna vilket nästan uppnåddes med 167 vårdplatser.

Från julhelgerna och framåt har verksamheterna haft stora problem med framför allt sjukfrånvaro till följd av covid-19, influensa och RS-virusinfektioner. Samtidigt vårdas också fler patienter med covid-19 på sjukhus än under slutet av förra året. Sammantaget medför det att en del planerad vård behöver skjutas upp vilket påverkar både antalet besök och operationer.

Division Nära

Sammanlagning hälsocentraler

Enligt tidigare beslut i regionstyrelsen (RS 2021-03-30 § 79) ska en sammanslagning ske av Mjölkkuddens och Stadsvikens hälsocentraler. Verksamheten ska samlas i Stadsvikens lokaler. Arbetet med detta är nu påbörjat och Mjölkkuddens lokaler kommer tömmas före sommaren.

Norrbottningarna nöjda med sin hälsocentral

Resultatet av den senaste nationella patientenkäten har nu publicerats. Där framgår att fyra av fem norrbottningar är nöjda med sin hälsocentral. Av de svarande uppger 80 procent att de har ett positivt intryck av hälsocentralen

och 83 procent att de fått hjälp i rimlig tid. Arbetet med att öka tillgängligheten ska fortsätta under 2022 liksom arbetet med att öka kontinuiteten, det vill säga att patienten får träffa en och samma läkare eller sjuksköterska vid flera vårdbesök.

Avsiktsförklaring om tandläkarutbildning

Jönköpings högskola ska lämna in ansökan om rätten att bedriva tandläkarutbildning vid lärosätet. Visionen är att skapa ett ledande tandläkarprogram och ett odontologiskt centrum som bedriver innovativ och praktisknära utbildning, forskning och utveckling. Region Norrbotten har undertecknat en avsiktsförklaring om att stödja utbildningen genom att ställa platser för verksamhetsförlagd utbildning till förfogande. Tillhandahållandet av platser för kvalitativ verksamhetsförlagd utbildning är en viktig del av kopplingen mellan verksamhet och utbildning. Avsiktsförklaringen syftar även till att stärka samverkan mellan parterna för att gemensamt utveckla och genomföra insatser som bidrar till att stärka folkhälsan. Detta innebär bland annat att samverka genom kompetensutveckling, seminarieprogram, delaktighet i klinisknära forskning samt skapa förutsättningar för utbyte mellan personal inom regionen och lärosätet för att säkra koppling till den akademiska miljön.

Division Psykiatri

Utveckling av akutsjukvården för patienter med psykisk ohälsa

Region Norrbotten har i projektform från hösten 2021 förstärkt ambulanssjukvården med mobila akutsykiatriska team (MAE). Det innebär att vuxenpsykiatrin i länet kan åka på samverkanslarm vid psykisk ohälsa, hot om suicid och liknande. Dessa funktioner har varit kopplade sjukhusorterna Luleå och Piteå. Inför 2022 ansöker regionen om nya medel för att fortsätta, bredda och stärka verksamheten än mer. Syftet med ansökan är att möjliggöra nya arbetsätt anpassade för länets särskilda geografiska och demografiska förutsättningar. Vidare är syftet att öka kunskapen kring bemötande av patienter med psykiatriska besvär samt vid suicidnära situationer. De mobila akutenheterna kommer att vara kopplade till länets sjukhusorter med psykiatrisk verksamhet. I glesbygd där det inte går att ha mobila lösningar från psykiatrin vill regionen utbilda befintlig personal, vilket kan bestå av tillgänglig hälso- och sjukvårdspersonal från ambulans eller hälsocentral, och därmed skapa en ny sjukvårdsresurs inom psykiatri för att förstärka och säkra bemötande på alla orter. Projektet ska kunna erbjuda distanskonsultation till psykiatriker i hela länet.

Projektet innehåller vidare planering för fortbildning av medarbetare i bemötande av psykiskt sjuka och äldre, utbildning i lagstiftning, suicidriskbedömning samt utbildning i bemötande om hot och våld. Prioriterade grupper för utbildning är läkare som utför vårdintygsbedömningar, läkare i jourer på somatiska akutmottagningar, psykiatriska jourmottagningar, ambulanspersonal, personal på akutmottagningar samt på glesbygdshälsocentraler som hanterar jourfall.

Regiongemensamt

Smittskydd Norrbotten

Smittskydd Norrbottens arbete inriktas fortsatt på insatser mot pandemin i länet. Covid-19-situationen i Norrbotten har avseende antalet konstaterade fall försämrats betydligt efter jul- och nyårshelgerna och introduktionen av den så kallade omikronmutationen. Det är en påverkan på vården i form av ökad belastning men även påverkan på annan samhällsviktig verksamhet.

Förändringar i prioritering samt upplägg avseende diagnostik har introducerats. Från och med 9 februari 2022 tas flertalet restriktioner bort, likaså ändras reglerna beträffande smittspårning och testning.

Nära vård

Omställningen till en mer nära vård fortskrider i länet. Under 2021 togs en gemensam målbild fram tillsammans med länets kommuner. Under våren ska den beslutade målbilden konkretiseras i en gemensam strategi som ska beskriva önskad riktning förändring och prioriterade områden. Framtagandet av strategin kommer innefatta en workshop för högsta ledningen inom såväl regionen som länets kommuner. Processen att utarbeta strategin kommer involvera både medborgare, verksamhetsföreträdare och beslutsfattare inom länets kommuner och regionen.

I februari startar ett omfattande gemensamt arbete för att identifiera problemområden och brister i nuvarande arbetssätt mellan primärvård, slutenvård och länets kommuner. Gemensamma flödeskartläggningar kommer genomföras i alla länsdelar under våren. Resultaten av dessa kommer därefter att ligga till grund för utveckling av nya förbättrade arbetssätt som ska implementeras i verksamheterna. Ambitionen är även att tillvarata erfarenheter från flödeskartläggningarna när strategin för nära vård utvecklas.

Beslutfattare och ledare är nyckelpersoner för att nå framgång i den storskaliga omställningen som pågår inom hälso- och sjukvården i hela landet. Sveriges kommuner och regioner erbjuder därför ett riktat stöd genom ett ledarskapsprogram under perioden 10 februari till 25 maj som syftar till att rusta och stärka deltagarna för ett uthålligt och modigt ledarskap. Under 2021 deltog totalt 195 tjänstepersoner (ca 80 personer från regionen) och 23 förtroendevalda (10 regionpolitiker) i ledarskapsprogrammet.

Hösten 2021 utarbetades en handlingsplan för införande av patientkontrakt och kontinuitet i vården. Den behöver nu vidareutvecklas och implementeras tillsammans med länets kommuner. Med patientkontrakt avses en gemensam överenskommelse mellan patient och vårdgivare som består av tre delar; sammanhållen planering, fasta vårdkontakter och överenskommen tid med vården. Patientkontrakt ska införas för att bidra till en bättre och mer personcentrerad samordning i vården och ska utgöra ett stöd för patienten, närstående och vårdens medarbetare. Inriktningen är att patientkontraktet ska

kunna visualiseras digitalt via 1177 vårdguiden när systemstödet är utvecklat.

Sedan hösten 2019 finns två så kallade modellområden för utveckling av god och nära vård i glesbygd i Norrbotten; Jokkmokk och Övertorneå. I början av 2021 utvidgades området Övertorneå till att omfatta Kalix sjukhus och samtliga kommuner i Östra Norrbotten. Vård i glesbygd har beviljats 12 miljoner kronor i extra finansiering även för 2022. Region Norrbotten delar på finansieringen med Västerbotten, Jämtland-Härjedalen och Västernorrland.

Avslut med Babcock Scandinavian Air Ambulance

Den 23:e december 2021 avslutades avtalet med nuvarande Babcock Scandinavian Air Ambulance som har utfört ambulansflyg åt regionen sedan 2005. Det är den sista delen av samverkan som avslutas. Helikopteruppdraget avslutades i maj 2021. Nationellt har flyguppdraget varit unikt eftersom de fyra norra regionerna har haft en upphandlad tjänst för ambulansflyget, vilket resten av Sverige i princip har saknat. De bägge verksamheterna ryms nu inom kommunalförbunden SLA (för helikopter) samt KSA (flyg). Under åren har 29 272 patienter från Region Norrbotten transporterats av verksamheten, fördelat på 46 886 flygtimmar. Detta har styrts från koordineringscentralen i Skellefteå.

Skolevers hälsa och levnadsvanor i Norrbotten 2020/2021

Den årliga rapporten om skolevers hälsa och levnadsvanor har nu tagits fram för läsåret 2020/2021. Rapporten baseras på elevhälsosamtalen. Årets rapport fokuserar på fysisk aktivitet och visar dess inverkan på stress, skolprestation, sömn, relationer osv. Slutsatsen är att färre än hälften av norrbottenska barn i årskurs fyra kommer upp till de rekommenderade 60 minuterna av rörelse per dag. I årskurs sju är det 73 procent som inte når målet, i gymnasiet 78 procent. Av de barn som ändå uppnådde rekommendationen uppgav 70 procent att de gick/cyklade till skolan en stor del av året. Det mest slående resultatet för året är den markanta ökning av skärmtid (stillasittande) där en ökning på 9-10 procent kan noteras för årskurs sju (flickor) och första året på gymnasiet. Det är viktigt att fortsätta följa utvecklingen av den fysiska aktiviteten och skärmtid bland länets unga för att säkerställa att nivåerna blir bättre och/eller återgår till nivån som var innan pandemin.

Folkhälsa i media

Intresset för att leva hälsosamt har ökat under pandemin. Under våren kommer folkhälsa lyftas i Region Norrbottens kanaler för sociala medier, till exempel Facebook. Första insatsen var kortare inlägg på Facebook med fokus på goda levnadsvanor; matvanor, fysisk aktivitet, tobak och alkohol. Inläggen hade en positiv ton för att uppmuntra befolkningen till att förbättra sina levnadsvanor i samband med det nya året. Denna insats kommer att följas upp med korta filmade inslag med liknande budskap senare under våren. In-

läggen kommer att spridas på Region Norrbottens Facebooksida samt norrbotten.se. Folkhälsa är också ett återkommande inslag i P4 Norrbotten genom medverkan av regionens sakkunniga inom folkhälsoområdet. Till exempel gjordes en butiksvandring med Malin Sand, leg. dietist, som guide lyssnaren till hälsosamma livsmedelsval.

Hälsa på lika villkor?

Region Norrbotten deltar i Folkhälsomyndighetens undersökning *Hälsa på lika villkor?* med ett utökat urval 2022. Enkäten innehåller frågor om fysiska, psykiska och socio-ekonomiska aspekter av hälsan, och skickas ut till 22 500 slumpvis utvalda norrbottningar. Det utökade urvalet möjliggör analyser av befolkningens hälsa på kommunnivå.

Naturaktivitet på recept

Många norrbottningar rör sig så lite att det påverkar hälsan negativt. Natur och friluftsliv är ofta en bra inkörsport till ett aktivare och friskare liv. En promenad i naturen har också visats ha god återhämtande effekt samt motverkar stress och mental ohälsa. Under 2021 har länsstyrelsen och regionen tillsammans med de fyra pilotkommunerna Arjeplog, Jokkmokk, Piteå och Övertorneå genomfört pilotprojektet *Naturaktivitet på recept*. Projektet har resulterat i foldrar för utskrift med kartor, bilder och beskrivning av tätortsnära promenadslingor och vandringsleder som graderats efter svårighetsgrad och tillgänglighet. Syftet är att underlätta och inspirera människor att ta sig ut på promenader i naturen och därigenom nå personer som inte varit ute i naturen lika mycket tidigare. Materialet kan användas av personer som fått Fysisk aktivitet på recept, FaR, men även av allmänheten, skolor, arbetsplatser, särskilda boenden, företag inom t.ex. grön hälsa och omsorg med flera. Intresset har varit stort hos både medverkande kommuner, hälsocentraler och hos allmänheten. Under 2022 utvidgas projektet och ytterligare fyra kommuner kommer att erbjudas möjlighet att delta.

Samisk hälsa

Region Norrbotten och de andra tre regionerna, Västerbotten, Dalarna och Jämtland Härjedalen, som ingår i Kunskapsnätverket för samisk hälsa har tidigare antagit Strategi för samisk hälsa. I dess handlingsplan betonas vikten av att stärka kompetens inom samisk hälsa och kulturförståelse bland personal inom hälso- och sjukvården. Som första region i landet införde Norrbotten under 2021 samisk hälsa och kulturförståelse som en obligatorisk del i ST-läkarnas utbildning. Kursupplägget bygger på den e-utbildning för vårdpersonal som hösten 2020 lanserades av Kunskapsnätverket för samisk hälsa med syfte att öka kunskapen om samisk kultur och samers rättigheter i hälso- och sjukvården. Ytterligare kurstillfällen för ST-läkare är planerade under 2022, närmast i april.

Journal-logg via 1177.se

Under februari kommer regionen lansera en funktion som möjliggör för patienter att via 1177.se få en sammanställning av vilka som läst patientens

vårdinformation i VAS. Tidigare har detta endast kunnat beställas skriftligen via ett särskilt formulär.

Samordnad planering – gemensamma utbildningar

Förvaltningen för samordnad planering är en gemensam förvaltning mellan Region Norrbotten och länets kommuner med gemensam styrgrupp samt med förvaltningsledare från både regionen och länets kommuner. I den gemensamma förvaltningen förvaltas IT-stödet Lifecare SP och processen för samordnad planering.

Förvaltningsledarna har under 2021 hållit gemensamma digitala grundutbildningar i utskrivnings- och öppenvårdsprocessen för medarbetare i regionen och länets kommuner.

Under hösten 2021 har gemensamma modulutbildningar i samordnad individuell plan (SIP) genomförts vilket har varit mycket uppskattat av deltagarna och det har varit stor efterfrågan på platserna. För att få ett mer personcentrerat förhållningssätt under SIP-mötet och i dokumentationen av den samordnade individuella planen har det införts nya personcentrerade rubriker i SIP-dokumentationen i IT-stödet för samordnad planering. I samband med införandet av nya rubriker har dokumentationsstöd tagits fram som stöd för personalen.

I SIP-modulutbildningarna har det ingått avsnitt om personcentrerat möte, personcentrerad dokumentation samt uppdraget som fast vårdkontakt. Ingen liknande utbildning har hållits i Sverige där både lagar, processer, IT-stöd och personcentrerad utbildning har ingått i utbildningen kopplat till SIP. Det har lett till ett stort intresse från andra regioner och kommuner i landet som önskat att få ta del av material samt delta i utbildningen. Under januari-februari 2022 kommer ytterligare utbildningstillfällen hållas.

Alla utbildningar hålls gemensamt mellan region och länets kommuner för att nå en samsyn kring samordnad planering och processen. Totalt har 1200 deltagare utbildats under året varav 400 deltagare från regionen.

Etikarbetet

Coronapandemin fortsätter att innebära många svåra ställningstaganden och etiska utmaningar på olika nivåer i organisationen. Region Norrbottens etiska råd arbetar strukturerat för att ge utbildning och stöd till medarbetare i de olika verksamheterna. Exempel på aktiviteter som genomförts under 2021 är etikombudsutbildningar och två heldagsutbildningar i etik för ST-läkare. Etiska dialoger och reflektioner har kontinuerligt ägt rum. Även etisk analys har utförts vilket är en strategi och ett redskap för hur avvägningar kan göras när det finns konflikter mellan olika intressen eller värden, exempelvis gällande svåra prioriteringar.

Forskningsåret 2021 – ett speciellt år

Forskningsåret 2021, som också redovisas i forskningsboks slutet, har varit ett speciellt år ur akademisk synvinkel. Ovanligt många medarbetare, sex stycken, har disputerat under året. Trots detta minskar tyvärr den akademiska kompetensen i regionen vilket främst förklaras av pensionsavgångar och avslutade anställningar. Det är positivt att den vetenskapliga produktionen i form av antalet vetenskapliga publikationer inom regionen fortsatt ligger på en hög nivå.

Totalt sökbara interna forskningsmedel för anställda i regionen ökade något under 2021. Detta beror på en ökad tilldelning av det prestationsbaserade anslaget Basenhets-ALF som bygger på vetenskaplig produktion såsom antalet publikationer, disputationer, docenturer och erhållna externa medel. Under 2021 beviljades 49 ansökningar (92 procent) ekonomiskt forskningsstöd.

Trots pandemi har enheten med hjälp av digitala verktyg kunnat genomföra en rad aktiviteter. Bland annat har föreläsningar och forskningsträffar hållits om erfarenheter från regionens seroprevalensundersökning, biobanksprover i forskning och forskningsetiska frågor. Även seminarier och utbildningar i statistik, vetenskaplig metod och Good Clinical Practice har kunnat genomföras under året.

Under 2021 har regionen kunnat gratulera och välkomna Anne Lindberg som ny heltidsanställd professor.

Patientsäkerhet och Vårdhygien

Strategi och handlingsplan för systematiskt patientsäkerhetsarbete

Under januari färdigställs Handlingsplan Patientsäkerhet 2022. Patientsäkerhetsfunktionen har tillsammans med Vårdhygien och Smittskydd definierat flera prioriterade områden för aktiva åtgärder och förbättringar, bland annat behovet av generell kompetenshöjning vad gäller systematiskt patientsäkerhetsarbete i kärnverksamheterna och ökad följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler – inte minst för att minska antalet vårdrelaterade infektioner och undvika smittspridning. Regionchefläkare har också lyft behovet av att komplettera regionens strategiska plan med en regional patientsäkerhetsstrategi.

Följsamheten till basala hygienrutiner och klädregler

Följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler (BHK) samt kunskap om riskfaktorer är grundläggande i det förebyggande arbetet mot vårdrelaterade infektioner. Varje månad mäts följsamheten till basala hygienrutiner och klädregler. Verksamheterna genomför observationer och dokumenterar resultatet i regionens databas. Regionens månadsmätningar inom basala hygienrutiner visar en genomsnittlig följsamhet på 75 procent under 2021. Målet

är 100 procent. Andelen enheter som deltar i mätningarna var under 2021 i genomsnitt 57 procent. Arbete pågår för att öka deltagandet och förbättra resultaten i mätningarna.

Lex Maria och händelseanalyser

Enligt patientsäkerhetslagen och Socialstyrelsen ska utredning och Lex Maria anmälan göras skyndsamt efter att en allvarlig vårdhändelse inträffat. Målet är att en anmälan ska vara inlämnad inom två månader från chefläkarens kännedom om händelsen och beslut om anmälan. Regionen har för närvarande handläggningstider på i genomsnitt sju månader och uppfyller målet om två månader till endast 15 procent vilket inte är acceptabelt.

Under 2021 har 39 lex Maria anmälningar gjorts. Vanligaste bakomliggande orsaken till en anmälan är fallskador (15 stycken) hos inneliggande patienter. Under 2021 är det sju suicid och ett suicidförsök som kommit till lex Maria-ansvarig läkares kännedom och där anmälan är gjord eller ska göras.

Antalet utredningar som inte har påbörjats på grund av brist på analysledare ökar vilket leder till att handläggningstiderna för ärendena blir långa. Det är för närvarande 35 ärenden som är bedömda ska anmälas enligt lex Maria där chefläkarna väntar på utredningen. Av dessa är det 19 utredningar som påbörjats men inte färdiga och 16 som ännu inte påbörjats på grund av att brist på analysledare. Trots utbildningsomgång för analysledare i metoden för händelseanalys har antalet väntande analyser inte kunnat minska. Översyn och utvärdering av befintliga arbetssätt vad gäller det systematiska patientsäkerhetsarbetet pågår i skrivande stund.

Aktuella tillsynsärenden IVO

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har begärt ytterligare handlingar för sin utredning i ett pågående tillsynsärende som riktas mot akutmottagningen vid Sunderby sjukhus. Ärendet rör patientsäkerheten för de patienter som vårdas kvar på akutmottagningen i väntan på en vårdplats inom slutenvården. Bakgrunden till inspektionen är att IVO under hösten 2017, våren 2018 och hösten 2019 genomfört tillsyn mot akutmottagningen. Vid samtliga dessa inspektioner har det framkommit att det finns kvarstående patientsäkerhetsrisker för dessa patienter. I oktober 2021 genomförde IVO en oanmäld inspektion och i november hade IVO en dialog med verksamhetschefer och divisionschefer. Efter det har ytterliga begäran om handlingar/uppgifter inkommit. De begärda handlingarna är nu inskickade till IVO och åtgärder pågår som ska minska de brister IVO identifierat.

Det pågår även två tillsynsärenden som är riktad mot Barn och ungdomspsykiatri. I ett ärende gör IVO tillsyn av hanteringen av tvångsåtgärder generellt. Tillsynen är en uppföljning av IVO:s nationella tillsyn samt JO:s inspektion. Den andra tillsynen berör också beslut om tvångsåtgärder men för en enskild patient.

Vårdhygien

Funktionerna för Vårdhygien och Patientsäkerhet samverkar i det systematiska patientsäkerhetsarbetet. Arbetet inriktas till stor del på stöd avseende vårdhygieniska åtgärder kopplat till covid-19-pandemin. Vårdhygienverksamheten är ansträngd bemanningsmässigt vilket i nuläget till del begränsar det proaktiva arbetet. I december 2021 nåddes en överenskommelse med länets kommuner om ett samverkansavtal avseende vårdhygieniskt expertstöd. Avtalet innebär att regionen kommer stödja kommunerna med vårdhygieniskt expertstöd från den 1 maj 2022 mot att kommunerna finansierar två hygiensjukskötersketjänster i regionen. Under slutet av januari har rekrytering av två nya tjänster till Vårdhygien utannonserats.

Övrigt

Arbete pågår med att sammanställa regionens patientsäkerhetsberättelse för 2021. Syftet med patientsäkerhetsberättelsen är att öppet och tydligt redovisa strategier, mål och resultat av arbetet med att förbättra patientsäkerheten. I år har en ny struktur för patientsäkerhetsberättelsen tagits fram. Den utgår ifrån Socialstyrelsens nationella handlingsplan – Agera för säker vård (2020).

Regionala utvecklingsnämnden

Näringsliv och samhällsplanering

Programmeringsarbetet

Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)

Interreg Aurora

Just Transition Fund (JTF)

Dessa program är formellt inskickade till EU-kommissionen i december 2021. Näringsdepartementet inväntar nu formella kommentarer. Preliminära datum för programstarter är under våren 2022 men kan komma att flyttas fram.

Europeiska socialfonden plus

Regionalt utvecklingsansvariga fick i december 2021 uppdraget från Arbetsmarknadsdepartementet att ta fram förslag till regionala handlingsplaner som utgår från det nationella programmet inom Europeiska Socialfonden Plus. Ett färdigt utkast av handlingsplanerna ska skickas till ESF-rådet den 11 april 2022. Framtagandet ska ske i nära samverkan med ESF-rådet. Samtliga handlingsplaner omfattar regionala medel i programområde A – Öka möjligheten till ett hållbart arbetsliv för alla. Övre Norrland och Mellersta Norrlands handlingsplaner omfattar även medel inom programområde D – Öka kapaciteten i glesbygden. Förslaget till nationellt ESF-program beslutas av EU-kommissionen under våren, därefter beslutas de regionala handlingsplanerna av Socialfondens övervakningskommitté. De första utlysningarna planeras öppna i maj.

Interreg Kolarctic

Arbetet med att ta fram programdokumentet fortsätter. Arbetet har dragit ut på tiden dels på grund av att förordningstexterna inte varit beslutade och dels på grund av oklarheter i den slutliga EU-finansieringen. Slutligt beslut om EU-finansiering och akterna som rör geografi och budget fattades den 17 januari 2022. Beslutet om EU-finansiering för Kolarctic-programmet landade på 35,4 miljoner Euro. Programdokumentet förväntas skickas till nationell nivå för beslut i månadsskiftet maj/juni 2022.

Regional och lokal mobilisering för en hållbar samhällsomställning

Ett historiskt samarbetsprojekt mellan Norrbotten och Västerbotten är under uppstart. Projektet The North Sweden Green Deal är norra Sveriges bidrag till EU:s Green Deal-satsning och syftar till att stödja en hållbar global samhällsomställning där norra Sverige tagit på sig rollen att visa vägen. På ett och ett halvt år med start i januari 2022 ska en mängd aktiviteter och resurser skapas i respektive regioner och dess kommuner. Projektets aktiviteter är samlade i fyra arbetspaket; *Attraktion* – marknadsföring och mottagarkapacitet, *Kompetens* – utbud och matchning, *Fysisk planering* – mobilisering och kapacitet samt *Energi* – försörjning och kapacitet.

Tillsammans utgör aktiviteterna en helhet som bidrar till att målen i Agenda 2030 lättare ska nås. Projektmålet är att på ett hållbart sätt skapa nya etableringar och arbetstillfällen inom den så kallade gröna industrin samt att stärka och innovera befintlig arbetsmarknad. För att målet ska gå att förverkliga kommer projektet parallellt att arbeta med attraktivitet, mottagarkapacitet och kompetensförstärkning.

Samverkanspartners i projektet är de fem etableringskommunerna Kiruna, Gällivare, Boden, Luleå och Piteå samt Länsstyrelsen i Norrbotten, Luleå tekniska universitet, Swedish Lapland Visitors Board och organisationen Norrbottens Kommuner. Övriga partners i projektet är de resterande nio kommunerna i Norrbotten som får del av aktiviteter och resurser genom Region Norrbotten och övriga samverkanspartners.

Kulturverksamheterna

Luleåbilder

Den 19:e januari öppnar Norrbottens museums egenproducerade utställning Luleå bilder på Norrbottens museum. Utställningen pågår till den 31 augusti och jämför konstverk med gamla och nya fotografier och visar Luleå stads förändring sedan mitten av 1800-talet. Från de många träkåkarna före stadsbranden till dagens ”moderna” stadsbild. Motiven visar också hur industrialiseringen har påverkat innerstadens bebyggelse.

Ett enda brev från Mor

Onsdagen den 26 januari öppnar utställningen Ett enda brev från mor på Norrbottens museum. I utställningen visar fotografen och filmaren Jennie Lind en del av sitt tornedalska arv genom en kortfilm och familjefotografier.

Ett enda brev från mor är Jennie Linds första egna kortfilmsdokumentär. Filmen är en personlig familjeberättelse om en del av hennes tornedalska arv och berör längtan, saknad, förluster och minnen kopplat till vår samtid. Utställningen innehåller även flera familjefotografier från 30-, 40- och 50-talet från byn Torinen i Tornedalen.

Sune Uusitalos färgsprakande kläder

Samarbete Pajala bibliotek/ Norrbottens museum

Måndag 24 januari öppnade en utställning på biblioteket i Pajala med ett urval av Pajalabördige Sune Uusitalos kläder. Utställningen kommer från Norrbottens museum och visas i Pajala till och med 14 mars 2022.

Sune Uusitalo föddes i Pajala och flyttade senare till Luleå där han arbetade inom livsmedelsindustrin. På 1990-talet gick Sune med i Anonyma Alkoholister och hittade därigenom sin andliga tro. Mitt i livet upptäckte Sune att han hade en förmåga att glädja människor genom att ta på sig färgglada kläder.

Ny utställning Galleri foajé - Anders Alm & Erik Holmstedt

Två av Norrbottens mest etablerade fotografer, Anders Alm och Erik Holmstedt, ställer ut i Regionhuset. Gemensamt för de två är att båda är uppväxta i varsin gruvstad, Kiruna och Malmberget/Gällivare, för att sedan bosätta sig i Luleå. Båda har även valt att skildra sina respektive uppväxtorter i olika bildsviter som skildrar hur städerna påverkats av gruvdriften de senaste decennierna. Viktiga tidsdokument som kommer att användas i generationer framöver.

Anders Alms ”Innanför linjen för påverkade områden” visas i denna utställning för första gången. Mellan 2020-2022 har han dokumenterat förändringen av Kiruna som utgörs av den osynliga linjen av det som kommer försvinna och det som kommer att vara kvar.

Erik Holmstedts ”Digitala Landskap” visar Norrbottens nya industri som växer fram, stora anonyma serverhallar. Norrbottens ”gröna energi” och kalla klimat har lockat en ny bransch till länet. En serie bilder som fått stor uppmärksamhet och köpts in av Moderna Museet.

Utställningen öppnar fredag 28 januari och pågår till 1 mars.

Folk & Kultur 2022

Det nationella kulturpolitiska eventet Folk & Kultur genomförs 9-11 februari som ett digitalt event med deltagare från hela landet. Två programpunkter av särskilt intresse för Norrbotten är *Kultur i Norr* och *Dans i Nord*.

Kultur i Norr

De samiska konstnärerna firar nya framgångar och får nya förtroenden, under 2022 så tar de bland annat väl hand om den svenska salongen vid den in-

ternationella konstbiennalen i Venedig. Men hur står det till med den samiska kulturpolitiken? Hur ser sametingets högsta kulturpolitiker på sitt uppdrag och vad som krävs i framtiden, är den samiska kulturen mest en fråga för de norra regionerna eller för Sverige som helhet?

Journalisten och programledaren Sverker Olofsson leder ett samtal med före detta kulturministern Amanda Lind, den regionala kulturpolitikern Nina Björby som varit med sedan kultursamverkansmodellen infördes och Sametingets ordförande för kulturnämnden Eric-Oscar Oscarsson som nu gjort sina första månader på jobbet. Musikinslag av KITOK från Jokkmokk. Samtalet kan följas på folkochkultur.se torsdag den 10 februari kl. 09.50-10.20.

Dans i Nord

Genom fördjupad diskussion med en panel av regionala och kommunala politiker samt kulturchefer från Norrbotten behandlas framtidens kulturpolitik med tillgänglighet och ledarskap som centralt tema.

Glesbygd/storstad, urbanisering/åldrande befolkning. Vad kan näringslivet spela för roll? Dessa utmaningar fanns redan innan pandemins framfart i Norrbotten. Samverkansmodeller och kulturliv ser olika ut. Vilka är konsekvenserna för vårt demokratiska samhälle om tillgänglighetsperspektivet och kulturpolitiken inte följs upp och diskuteras? Vad händer på riktigt i centrum och periferi? Hela Sverige ska leva – eller? Samtalet kan följas på folkochkultur.se onsdag den 9 februari 13.55–14.45.

Regionbiblioteket

På Polarbibblo firas att webbplatsen numera finns på totalt 9 språk. En nationell lanseringskampanj pågår under januari och inom temat magi publiceras innehåll och läs- och skrivaktiviteter för barn på meänkieli (tornedalsvarietet), gällivarevarietet och lannankieli), på de samiska språken (nordsamiska, lulesamiska, sydsamiska, pitesamiska och umesamiska) och på svenska. Regionbiblioteket har påbörjat arbetet med Kungliga bibliotekets uppdrag om att utreda Polarbibblo som ett resursbibliotek för landet. I det ingår en förstudie om Polarbibblo på finska och romani.

Bilagor

1. Ekonomirapport per december 2021
2. Produktion- och tillgänglighet per december 2021